

گیاهان دارویی، فرصتی برای تولید ثروت در سرزمین هزاران گنج

افزون بر ۳۰۰ گونه با ارزش دارویی سیستان و بلوچستان در صورت سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه توسعه کشت و ایجاد صنایع تبدیلی و بدست آوردن بازار منسجم فروش و صادرات می تواند فرصتی بی بدیل برای تولید ثروت در این سرزمین هزاران گنج نهفته باشد.

گستره ای به وسعت ۱۸۸ هزار و ۲۲۲ کیلومتر مربع سیستان و بلوچستان را به بزرگترین استان کشور تبدیل کرده است، تسلط فصلی توده های پرفشار مجاور حاره بر بخش عظیمی از استان از یک طرف، قرار گرفتن بیابان های بزرگ در داخل آن از طرف دیگر و نیز محصور بودن توسط چاله های بسته از سمت غرب مانند جازموریان، مجاورت با دریای عمان از سمت جنوب و چاله انتهایی هیرمند در شمال و نفوذ سیستم های موسمی در دوره ای از سال سبب شده تا شاهد تنوع شدید اقلیمی و به تبع آن تنوع گیاهی و زیستی قابل توجه در عرصه های طبیعی و زراعی مناطق مختلف آن باشیم.

سیستان و بلوچستان با حدود هزار و ۲۰۰ گونه گیاهی که حدود ۳۰۰ گونه آن قابلیت مصرف دارویی و صنعتی دارند دومین استان کشور به لحاظ تنوع گیاهی محسوب می‌شود. همچنین از منظر کارشناسان؛ برخی گونه‌های گیاهی این سرزمین صد گنج از انواع نادر، منحصر به فرد و گاه اندمیک با خواص بسیار ارزشمند دارویی محسوب می‌شوند که از آن جمله گیاهان دارویی خود رو منطقه نظیر گز روغن، پنیرباد، آنغوزه، بنه، سنا، کُنار، وِشاء، بادام کوهی، آلوئه ورا، مریم گلی، برازمبل، کلپوره، گون، پونه، ایشوَرک، استبرق، درخت مسواک، خرزهره، علف مار، مارموتک، ریواس، درمنه، موسیر، زیره سیاه، گُلدر، هندوانه ابوجهل، خارمریم، خارشتر، گل گندم، خاکشیر، خارخَسک، گزنه، شاه‌تره، بید، مورد، پنیرک، داتوره، بنگدانه، پونه سا، مشکک، سه پستان، بومادران، پنج انگشت و بارهنگ هستند.

این در حالی است که گیاهان ارزشمندی همچون حنا، نیل، چای ترش، ارقام مختلف کُنار، سیر، زیره سبز، شنبلیله، پاپایا (خربزه درختی)، جَم، چریش، گلرنگ، زعفران، گل محمدی، عنب، کارلا، رازیانه، زنیان، پنیرک، فلوس، کرچک، اکالیپتوس، به لیمو، استویا و آلوئه ورا به صورت زراعی در مناطق مختلف استان و در سطحی بیش از پنج هزار هکتار مورد کشت قرار می‌گیرند. سیستان و بلوچستان از لحاظ سطح زیر کشت و تولید برخی از گیاهان دارویی مانند حنا، نیل، چای ترش و کنار دارای رتبه نخست کشوری را دارد.

**** سیستان و بلوچستان رویشگاه گیاهان دارویی کمیاب**

مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری سیستان و بلوچستان در گفت و گو با خبرنگار ایرنا گفت: وسعت و تنوع آب و هوایی استان موجب تنوع در پوشش گیاهی و غنای منابع طبیعی تجدید شونده شده است.

عبدالباسط پاکزاد ادامه داد: ارتفاعات قله تفتان در خاش، ارتفاعات کوه بی رک در سراوان و ارتفاعات بزمان در شهرستان ایرانشهر مهمترین کانون‌های رویش گیاهان دارویی در این استان است.

وی ادامه داد: وجود گیاهان متنوع دارویی و زینتی سیستان و بلوچستان زمینه ساز سرمایه گذاری بخش خصوصی است به طوری که شرکت‌های دانش بنیان با اقدامات تخصصی خود می‌توانند در این زمینه نقش آفرین باشند.

وی افزود: وجود افزون بر هزار و ۲۰۰ گونه گیاهی که بیش از ۳۹۲ گونه آن ارزش دارویی و صنعتی دارد، توسعه زراعت چوب با توجه به مستعد بودن مناطق جنوبی استان، کشت و توسعه گیاهان دارویی و گونه‌های غیر چوبی مولد، توسعه و احداث کارگاه کوچک روغن کشی از گز روغن، امکان بهره برداری از ۸۰ تن بنه و کسور از جنگل‌های استان و بهره برداری از ۵۰۰ تن بادام تلخ از جنگل‌ها از جمله ظرفیت‌ها و توانمندی‌های استان است که می‌تواند زمینه سرمایه گذاری بخش خصوصی را فراهم کند.

پاکزاد اظهار داشت: بومادران، صد آب، سرنجیل، شنز (خارشتر)، خاک شیر، منگولی، مدوح (شیرین بیان)، دانیچک، توتری، کلپوره، گلدر، پورچنک، گواتک، شوتک، سارنگ، ازگند (آویشن)، درنگ (درمنه)، برنجاسف، بوجایل، کل کشته، دودنی (اسپند)، مورپوژو، پتونند، قارچ، جعفری و نعنا کوهی، راب، اسفناج وحشی، ریواس، پونه، گل گاوزبان، بنه، بادام کوهی، زیر بال، انجیر، کنار، کاسک و کسور از جمله مهمترین گیاهان دارویی سیستان و بلوچستان محسوب می‌شوند که سرمایه گذاری بیشتر و ایجاد صنایع تبدیلی گیاهان دارویی در استان علاوه بر توجیه فراوان اقتصادی می‌تواند به رونق اشتغال در منطقه کمک کند.

مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری سیستان و بلوچستان تصریح کرد: پوشش گیاهی متنوع در سیستان و بلوچستان باعث شده گیاهان دارویی زیادی همچون انگوزه، وشا، مورت، گز روغن، آلوئه ورا، سورنجان یا گل حسرت، ریشه شیرین بیان، زیره سیاه، چای ترش، مریم گلی، بادام کوهی و پونه با فراوانی زیاد در منطقه بتواند رونق بخش بازار و اشتغال و سرمایه گذاری و حتی منبع ارزآوری باشد.

پاکزاد خاطر نشان کرد: موقعیت آب و هوایی و اقلیم مناسب، این استان را به رویشگاه گیاهان دارویی کمیاب تبدیل کرده است؛ به همین سبب انتظار می‌رود بخش خصوصی حضوری فعال در این زمینه داشته باشد تا بیش از پیش شاهد رشد و شکوفایی منطقه باشیم.

****گیاهان دارویی سیستان و بلوچستان منبع کلان سودآوری**

رئیس سازمان جهاد کشاورزی سیستان و بلوچستان به خبرنگار ایرنا گفت: گستردگی و تنوع اقلیمی، امکان کشت خارج فصل گیاهان دارویی

در هوای آزاد، نیروی کار فراوان و ارزان، فراهم بودن زمینه تولید محصولات سالم و ارگانیک، سهولت مبادلات تجاری و صادرات محصول، برخورداری از پیشینه کهن و پویا در طب سنتی از جمله مزیت‌های نسبی این استان در زمینه کشت و تولید گیاهان دارویی محسوب می‌شود.

غلام حیدر زورقی افزود: خصوصیاتِ همچون توقع پایین، سازگاری با انواع تنش‌ها و شرایط سخت محیطی حاکم بر اقلیم استان، ارزش قابل توجه اقتصادی و نیز قابلیت اشتغال زایی در زیربخش‌های مختلف تولید، بسته بندی، بازاریابی و صنایع تبدیلی، گیاهان دارویی را به گزینه‌ای مطلوب برای گنجاندن در الگوی کشت مناطق مختلف استان تبدیل کرده است.

وی با اشاره به مهمترین فعالیت‌های سازمان جهاد کشاورزی سیستان و بلوچستان در راستای توسعه گیاهان دارویی استان گفت: پرداخت یارانه بابت خرید نهال و مواد ازدیادی گیاهان دارویی، تهیه و تدوین طرح توسعه گیاهان دارویی، اجرای دوره‌های آموزشی متعدد، اجرای طرح پایلوت کاشت زعفران در شهرستان‌های مستعد استان، اجرای طرح پایلوت کاشت و فرآوری گل محمدی و ایجاد ستاد استانی گیاهان دارویی از جمله مهمترین فعالیت‌ها در این حوزه بوده است.

****۹۴ درصد گستره استان عرصه منابع طبیعی**

استان سیستان و بلوچستان با وسعتی حدود ۱۸۰۷ میلیون هکتار در جنوب شرق کشور واقع است، حداقل ارتفاع این استان معادل صفر و در سواحل دریای عمان (شهرستان چابهار) و حداکثر ارتفاع حدود ۴۰۵۰ متر مربوط به قله‌ی کوه تفتان است.

مهمترین ارتفاعات استان شامل قله‌ی تفتان، کوه زنده (بزمان)، کوه بی‌رک (سراوان) هستند.

تفتان از مهمترین قله‌های آتشفشانی کشور بوده که در فاصله ۴۳ کیلومتری شمال شرقی شهرستان خاش قرار دارد و یکی از مهم‌ترین جلوه‌ها و جاذبه‌های طبیعی استان به شمار می‌رود، همچنین از نظر پوشش گیاهی بسیار غنی بوده و گونه‌های جنگلی، بنه، بادام کوهی، خنجوک و گونه‌های مرتعی نظیر درمنه، آنگوزه، قیچ و... در آن از تراکم خوبی برخوردارند.

متوسط بارندگی استان حدود ۱۰۰ میلی متر، تغییرات دمایی بین ۴/۹- تا ۴۷ درجه سانتیگراد برآورد شده است.

سرعت باد تا ۱۲۰ کیلومتر در ساعت و میزان تبخیر حدود ۴۰۰۰ میلی متر در سال است. باد ۱۲۰ روزه (لوار) در سیستان که اوایل خرداد تا شهریورماه میوزد از معروفیت خاصی برخوردار است.

بطور کلی مساحت ۱۸.۷ میلیون هکتاری استان حدود ۹۴ درصد آن را عرصه‌های منابع طبیعی شامل یک میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار جنگل، ۱۰.۲۵ میلیون هکتار مرتع و ۶.۳ میلیون هکتار بیابان و شن زار در بر می‌گیرد.

بطور کلی موقعیت جغرافیای خاص استان و همچنین شرایط اقلیمی و ادا فیک‌ی آن شرایط ویژه ای را از لحاظ پوشش گیاهی بوجود آورده که موجب تنوع زیادی در استقرار گونه‌های گیاهی شده است که از نظر پوشش گیاهی استان به دو ناحیه رویشی خلیج عمانی و ایران و تورانی قابل تفکیک است.

الف - ناحیه رویشی ایران و تورانی:

این ناحیه شهرستانهای زابل، زهک، هیرمند، زاهدان، خاش و بخشی از سراوان -سوران و مهرستان را فرا گرفته و گونه‌های جنگلی شاخص آن عبارتند از: بنه، بادام کوهی، تاغ، گز، اسکنبیل و گونه‌های دیگری همچون زیتون وحشی، ارژن، انجیر، پده، سنجد، بادامک و...

ب - ناحیه رویشی خلیج و عمانی:

این ناحیه رویشی شامل شهرستانهای چابهار، کنارک، سرباز، نیکشهر، ایرانشهر و دلگان بوده و از جهت پوشش گیاهی دارای تنوع و غنای بیشتری است.